

HEALTOUR PROJECT
Hungary – Romania – Spain

HEALTOUR

**Cadru de referință pentru oferta de turism din stațiunile
de sănătate și produsele turistice specifice create
pentru grupurile țintă din diverse țări**

VERSIUNE SCURTA

HEALTUR PROJECT
Hungary – Romania – Spain

Scurtă analiză a specificităților regionale din turismul de sănătate

În ultima perioadă s-a putut observa diversificarea și tendința de a realiza noi investiții în turism, în țările în curs de dezvoltare, pentru ca țările central și est europene să poată ține pasul cu wellness-ul din țările vestice, precum și demarcarea unor modele în turismul de sănătate. Cu toate acestea, odată cu creșterea competiției pe piața călătoriilor de sănătate la nivel mondial, diferențierea devine o necesitate pentru destinații pentru a putea fi capabilă să atragă și păstreze clienții.

Țările Vest Europene sunt bine cunoscute pentru o oferta turistică de talasoterapie, în special în stațiunile situate de-a lungul coastei Atlanticului. Aceasta a fost și continuă să fie foarte populară în Franța unde operează în prezent aproximativ 40 de centre talaso. Climatoterapia a fost prezentă în mod tradițional în Europa, subliniind beneficiile petrecerii timpului într-un climat „sănătos”, precum regiunile montane nepoluante, izolate și arealele naturale liniștite etc. Există aproximativ 400 de spa-uri și stațiuni de sănătate care sunt recunoscute oficial în regiune plecând din sudul Alpilor, până în nordul Mării Nordului: 300 centre de sănătate moderne, 50 stațiuni climatice de sănătate, 60 stațiuni hidroterapie Kneipp, 48 stațiuni de sănătate de litoral și aproximativ 150 de izvoare minerale și spa de nămol.

Germania deține o ofertă de wellness aflată în expansiune și diversificare în hotelurile și centrele spa din întreaga țară și în special în regiunea costieră și în partea de sud. Sistemul de asigurări de sănătate german susține tratamentele în spa-urile medicale, deși suma alocată este în scădere. Austria și Elveția, cu un număr mai scăzut de facilități, dețin o ofertă de servicii de o calitate superioară comparativ cu cele ale Germaniei.

Țările Vest Europene reprezintă și un loc în care turismul holistic se extinde rapid, în special în Marea Britanie și Olanda, unde interesul pentru practicile Orientale și din Orientul Îndepărtat și ritualurile de wellness sunt mai accentuate decât în țările germanice.

Centrul și Estul Europei. Asemănătoare în întreaga regiune până la căderea Comunismului, sistemul turismului de sănătate și facilitățile oferite au avut evoluții diferite în țările din regiune. Din această perspectivă se înregistrează două categorii de țări:

- Țări în care, prin investiții publice sau private, stațiunile și facilitățile s-au modernizat, iar produsele au fost diversificate.
- Țări în care, din diferite motive (de ex. consecințele procesului de privatizare), au existat investiții insuficiente în modernizarea și dezvoltarea produselor turistice de sănătate / wellness.

Ungaria, Slovacia, Slovenia și Republica Cehă au cunoscut investiții consistente, fiind efectuate în actualizarea stațiunilor medicale tradiționale. Întârzierile și dificultățile procesului de privatizare ale facilităților și stațiunilor anterioare în alte țări precum Bulgaria, România și Polonia, au cauzat o lipsă acută a investițiilor necesare.

Fostele țări ale Iugoslaviei precum Slovenia, Serbia și Croația dețin resurse și tradiții similare în

HEALTUR PROJECT
Hungary – Romania – Spain

sectorul turismului de sănătate: apele termale și climatul special de vindecare. Slovenia este cea mai dezvoltată din cele trei, fiind recent dezvoltate facilități noi și moderne, precum și investiții noi medicale, dar în același timp fiind derulat turismul de wellness.

Cu aproximativ 300 de izvoare termale și 70 de destinații turistice medicale, România are unul din cel mai mare potențial din acest sector din Europa. Cu toate acestea, sectorului turistic de sănătate din România îi lipsesc investițiile și va trebui să se re poziționeze către un produs mai mult wellness, de vreme ce infrastructura se descompune, iar modelul economic se bazează aproape în totalitate pe schema asigurărilor sociale care finanțează călătorii sociale pe bază de prescripții medicale.

Țările Nordice și Scandinave. Datorită numărului relativ limitat de resurse de vindecare, țările nord europene au o încredere relativ redusă în virtuțile apei pentru wellness și sănătate. Turismul de wellness se bazează în special pe relaxare sau fitness: masaj, băi pentru distracție și relaxare, saună etc.

De asemenea, există numeroase abordări contemporane ale wellness-ului în țările scandinave care se concentrează pe construirea unui set coerent de practici care integrează tradițiile locale pentru asigurarea bunăstării generale. Acestea se concentrează în special pe stilul de viață și alte tipuri de practici din diferite părți ale lumii: fitness și meditație în natură, culegerea și prepararea hranei din natură, tehnici de detoxifiere și relaxare, inclusiv saună, băi de ierburi și masaj, momente de liniște pentru activități precum pictură, scris, cusut într-un mediu natural inspirațional.

Sudul Europei. În această regiune, cu excepția spa-urilor tradiționale istorice care pot fi regăsite în Portugalia, Spania, Italia și Grecia (Abano, Montecatini Terme, Bagni di Lucca în Italia, Loutraki în Grecia etc.), turismul de sănătate capitalizează natura (mare, climat mediteranean) și valorile socio-culturale (dietă tradițională sănătoasă, stil de viață, calitatea produselor agricole, oferta turistică culturală etc.) pentru a dezvolta și a crea un produs turistic foarte atractiv/competitiv de talasoterapie. În Cipru și Malta, turismul medical se dezvoltă, clinicile și facilitățile medicale garantând expertiză și servicii de înaltă calitate.

Turcia este privită ca o destinație turistică mediteraneană foarte importantă din sudul Europei. Amplasarea geologică pe vârful unei centuri geotermale importante, plasează Turcia în topul mondial al țărilor în termeni de calitate și cantitate a izvoarelor termale (peste 1000 cu temperaturi cuprinse între 20 și 110 grade Celsius).

Baia de aburi reprezintă o altă contribuție importantă a Turciei la turismul de sănătate mondial. Un loc pentru curățare trupească și purificare spirituală în tradiția islamică, baia de aburi reprezintă, de asemenea, un loc de socializare și de a face afaceri.

Orientul Mijlociu și Nordul Africii. Principalele resurse naturale în această regiune sunt reprezentate de deșert și apa mării, iar băile cu aburi sunt indigene și reprezintă o instituție. Hotelurile moderne cu băi de aburi există în Maroc.

În Maroc, Tunisia, Egipt, Emiratele Arabe Unite și Israel există o ofertă importantă de talasoterapie și multe hoteluri noi spa de înaltă calitate sunt dezvoltate în regiune (un caz

HEALTUR PROJECT
Hungary – Romania – Spain

interesant este Oman care capitalizează tradițiile arhitecturale specifice pentru a crea un efect și o atmosferă frapantă în facilitățile spa).

Cea mai importantă destinație în turismul de sănătate și wellness este regiunea Mării Moarte. Deși Orientul Mijlociu este un generator pentru cererea de turism medical, oferta de turism medical se dezvoltă rapid în zonă, în special în Dubai și Iordania. Iranul este un loc în care personalul medical este foarte bine pregătit, iar facilitățile medicale sunt de obicei de înaltă calitate, în timp ce prețurile pentru serviciile medicale sunt scăzute.

Africa. Destinațiile turistice de sănătate majore din Africa sunt în Africa de Sud și insule (Seychelles și Mauritius). Spa-urile reprezintă principala facilitate de turism de sănătate din Africa de Sud. Deși este foarte mult influențată de spa-urile tradiționale europene, serviciile și tratamentele prezintă tradiții indigene și tribale de vindecare.

Asia. Turismul de sănătate și în special oferta de spa și wellness începe să înregistreze o creștere și o popularitate fără precedent în Asia. Înainte de criza economică mondială, rapoartele indicau o creștere a industriei spa asiatice între 30% și 60% anual, făcându-l sectorul cu cea mai mare rată de creștere din industria turismului și serviciilor. Spa-urile și hotelurile de lux, inclusiv facilitățile spa/wellness au fost construite în întreaga regiune în ultima decadă și sunt considerate a fi unele dintre cele mai bune din lume (Bali, Phuket, Maldive). O industrie spa emergentă este localizată într-una din destinațiile mai puțin vizitate din Asia: Laos, Cambodia și Vietnam.

Australia-Asia și Sudul Pacificului. Turismul spa în Australia este asemănător cu cel din America de Nord unde predomină spa-urile specializate. Sectorul este dominat de operatori de dimensiuni mici și medii. Numărul tipurilor diferite de spa-uri (spa de o zi, spa destinații, stațiuni spa) este în creștere (peste 500 de spa-uri). Statul Victoria este o destinație australiană lider, fiind cunoscută pentru faptul că deține principalele atracții naturale ale țării: izvoare minerale, ape geotermale.

Oferta spa din Noua Zeelandă se bazează pe resursele naturale de tipul izvoarelor termale. Scăldatul în acest izvoare fierbinți este atracția cheie, în timp ce împrejurimile sunt de asemenea importante.

America și Caraibe. Spa-urile de zi reprezintă facilitățile dominante din turismul de sănătate din America de Nord. În Canada și Statele Unite această formă de spa atrage locuitorii mediului urban care caută relaxare, destresare și răsfăț. Există o mare varietate de subtipuri spa: club spa, spa destinație, spa croazieră, spa medical, spa izvoare minerale, spa stațiune/hotel.

Asociația Internațională de Spa estimează că în Canada există peste 2000 spa-uri, din care 75% sunt spa-uri de o zi. Principalele forme de tratament de wellness disponibile în Canada sunt hidroterapia, algoterapia (utilizarea algelor), fangoterapia (utilizarea nămolului cald), tratamentul de tip saună, exfolierea, terapia bazată pe presiune și tehnicile de masaj. Un alt concept cheie în turismul de sănătate din Statele Unite și Canada este Recrearea Terapeutică.

În America de Sud există o tradiție îndelungată de *banos* similară băilor sau spa-urilor istorice

HEALTOUR PROJECT
Hungary – Romania – Spain

din Europa. Chirurgia plastică și alte forme de chirurgie cosmetică sunt foarte populare în America Centrală și de Sud (Argentina, Columbia, Brazilia și Bolivia).

Un alt tip de produs turistic de sănătate pe care îl oferă America Centrală și de Sud este spa-ul de aventură. În Caraibe, turismul de sănătate este considerat ca având un potențial important încă nedescoperit.

Un decalaj conceptual central în clasificarea turismului de sănătate: proactiv versus reactiv

Plizer prezintă o modalitate simplă de înțelegere a ceea ce înseamnă industria wellness și de a o diferenția de sectorul tradițional de îngrijire a sănătății:

1. **Industria wellness este proactivă.** Aceasta oferă produse și servicii persoanelor sănătoase, cu obiectivul de a-i face să se simtă mai sănătoși și de arăta mai bine, încetinind efectele îmbătrânirii și /sau de a preveni îmbolnăvirea. Indivizii devin în mod voluntar clienți ai industriei wellness.
2. **Industria îmbolnăvirii (medicina convențională) este reactivă.** Aceasta oferă produse și servicii persoanelor cu o afecțiune existentă, fie să trateze simptomele sau să elimine boala. Indivizii devin clienți ai industriei din necesitate, nu din alegere.¹

Clusterelor wellness sunt prezentate ca un continuum (care sunt adaptate pentru un continuum wellness - boală) pentru că acest model oferă o modalitate mai ușoară de a înțelege de ce și cum diferite sectoare se încadrează în clusterul wellness. În partea stângă a continuului se află **abordările reactive** ale sănătății și wellness-ului, mecanisme de a trata sau de a aborda bolile sau condițiile existente. Medicina convențională s-ar încadra în partea stângă a continuului (deși nu este inclusă în mod specific în cadrul clusterului wellness). Abordarea problemelor și vindecarea bolilor aduc o persoană doar într-un punct de mijloc sau neutru al continuului. În partea dreaptă se află **abordările proactive** ale sănătății și wellness-ului – aspecte care sporesc calitatea vieții, îmbunătățesc nivelul de sănătate și aduc individul la un niveluri optime sporite de bunăstare.

Fiecare sector din cadrul cluster-ului wellness este poziționat în diagramă în funcție de locul corespunzător în acest continuum. Sub-sectoarele wellness sunt definite și explicate mai jos.

- **Spa:** include toate părțile esențiale ale industriei spa, așa cum este definit de către raportul din 2007 Economia Globală Spa - toate tipurile de operațiuni spa, precum și educația legată de spa; produsele branduite spa; consultanță spa; media, asociații și evenimente spa; investiții de capital spa;
- **Medicina complementară și alternativă (MCA):** cuprinde îngrijire medicală, de sănătate, sisteme, practici și produse holistice, bazate pe mental și spiritualitate care sunt considerate în general ca făcând parte din medicina convențională sau care domină sistemul de îngrijire a sănătății (ex. homeopată, naturistă, medicina chiropractică, tradițională chineză, Ayurveda, energia de vindecare, meditația, remedii bazate pe

¹ Paul Zane Pilzer, The New Wellness Revolution, Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc., 2007, p. 4-5.

HEALTUR PROJECT
Hungary – Romania – Spain

plante etc.);

- **Sănătate preventivă / personalizată:** include servicii medicale care se concentrează pe tratarea indivizilor „bine”, prevenirea îmbolnăvirii sau detectarea factorilor de risc - de exemplu, examenele fizice de rutină, teste de diagnostic etc.;
- **Turismul medical:** se referă la persoanele care călătoresc în altă țară/oraș/regiune pentru a primi îngrijire medicală, de chirurgie sau dentală, inclusiv proceduri invazive, diagnostic, terapeutice – în principal datorită faptului că îngrijirea este mai accesibilă, de calitate superioară.
- **Turism de wellness** – cuprinde persoane sănătoase care călătoresc în altă țară / oraș / regiune cu obiectiv holistic, preventiv sau servicii care se bazează pe stilul de viață care sporește bunăstarea individuală.
- **Alimentație / nutriție sănătoasă și pierderea în greutate:** include vitamine și suplimente; alimente funcțională; alimente sănătoase; alimente naturale și organice; pierderea în greutate și furnizori de servicii de dietă ; diete și alimente și servicii de alimentație pentru pierderea greutății; prescripții anti-obezitate.
- **Fitness și exerciții pentru minte și corp:** include cluburi de gimnastică/de sănătate; pregătire personală; yoga, pilates, tai chi și alte practici pentru minte și corp, fitness și exerciții pentru ținută; fitness și echipamente pentru exerciții;
- **Frumusețe și anti-îmbătrânire:** include servicii de înfrumusețare /salon; servicii și produse de îngrijire pentru piele/păr/unghii; dermatologie; prescripții farmaceutice pentru îngrijirea pielii; precum și produse și servicii care se adresează în mod special aspectelor legate de sănătate pe durata vieții; precum cosmetice pentru piele/față/corp, îngrijirea părului și suplimente /produse farmaceutice care tratează condiții de sănătate legate de vârstă;
- **Wellness la locul de muncă:** include programe oferite companiilor și afacerilor având ca obiectiv îmbunătățirea sănătății și stării de bine a angajaților, pentru a reduce costurilor și crește productivitatea și performanța. Aceste programe cresc gradul de conștientizare, oferă educație și incentive care se adresează anumitor factori și comportamente de risc specifice legate de sănătate (ex. lipsa exercițiului, obiceiuri de alimentație precare, stres, obezitate, fumat) și încurajează angajații să adopte stiluri de viață mai sănătoase.

Ar trebui menționat că există mai multe concepte legate de sănătate care nu sunt incluse în clusterul industriei de wellness. Aceste arii și motivele pentru care nu sunt incluse sunt următoarele:

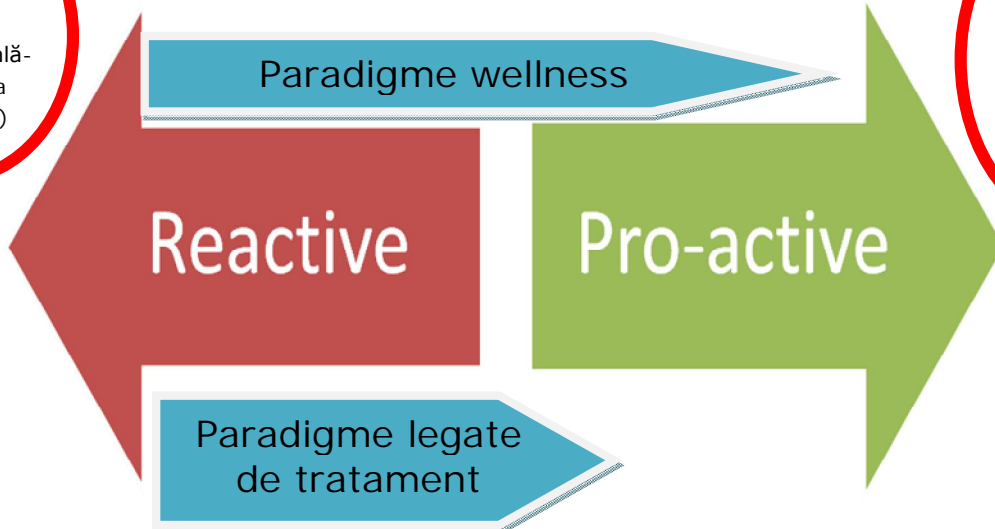
- **Medicina convențională** nu este inclusă ca parte a clusterului wellness. Din mai multe puncte de vedere, clusterul wellness s-a dezvoltat ca alternativă, modalitate proactivă de a trăi, în contrast direct la cea reactivă, natura bazată pe boală a medicinei tradiționale.
- **Sănătatea publică și educația sanitară** pot fi cu ușurință considerate ca parte a clusterului wellness.
- După cum s-a putut observa, terminologia „minte – corp - spirit” este folosit pe scară largă, deseori fiind echivalentă cu conceptul de wellness.

HEALTUR PROJECT
Hungary – Romania – Spain

Abordare orientată către medicina convențională- (a rezolva probleme)

Abordare orientată către wellness integrat (a preveni, a îmbunătăți calitatea vieții)

